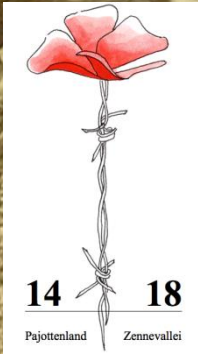

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Verschijnt 10 maal per jaar. Tweede jaargang nr. 1, Roosdaal, januari 2014

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en
verantwoordelijke
uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:
Luc Van Cauwelaert, Jan
De Mont, Rik Borginon,
Bart Caulier, Raymond De
Gieter, Marc Muylaert.

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be. Het
tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabbonnement
€ 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:
Februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. In april wordt Rausa als gedrukte monografie uitgegeven ter gelegenheid van de Erfgoeddag, in september ter gelegenheid van de Open Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer (exclusief portkosten) of een jaarabonnement van € 20.

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.
Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen
Blz. 3	ich bin ein Berliner
Blz. 4	terugblik
Blz. 5	Rausa in actie
Blz. 7	een leven vol geschiedenis
Blz. 11	broer en zus aan de IJzer
Blz. 16	14-18, passie en fascinatie
Blz. 19	(niet meer zo) vers van de pers
Blz. 20	mijn gedacht
Blz. 21	klap van hier
Blz. 25	een Duits soldaat vermoord
Blz. 27	uitsmijter

Voorpagina:
Foto van Joannes De Samblanckx

Ich bin ein Berliner...

John F. Kennedy, Berlijn 26 juni 1963

Deze eenvoudige maar zo iconische zin, uitgesproken voor honderdduizenden Berlijners om de steun van de vrije wereld te betonen aan de Berlijnse bevolking die op een passage na, de Brandenburger Poort, afgesloten was van het vrije westen. Een ongeziene luchtbrug van Duitsland naar Tempelhof in het midden van West-Berlijn heeft deze omsingelde stad van uithongering behoed. Wat men niet kon verhoeden was de vernietiging van een ontzaglijke hoeveelheid erfgoed en stedelijke leefwereld om de muur der schande op te richten samen met het bouwen van troosteloze bezettings- en woonkazernes voor het leger en het verdrijven van de bevolking uit hun herenhuizen langs de bomenrijke allee.

Ik ben een Afghaan, ik ben een Syriër, ik ben een Soedanees, ik ben een Malinees,...

Tientallen miljoenen vrouwen mannen en kinderen op de vlucht met achterlaten van hun cultuur en eeuwenoude bouwwerken, tempels, kerken en moskeeën.

De wreedaardigste vernietiging van volken culturen en godsdiensten door brutale uitroeiing, met als ultieme wapen de verkrachting van moeders in het gezicht van hun kinderen en ongeziene uithongering van een wanhopige rondlopende burgerbevolking.

Als ik deze vier onder zoveel landen genoemd heb, dan is dit om de ultieme ontwrichting van de bevolking te duiden, namelijk de wrede onherroepelijke vernietiging van hun materiële erfgoed. Wie herinnert zich niet in Afghanistan de vernietiging door de Taliban van de tientallen meters hoge Boeddhabeelden in de rotsnissen, minder gekend de wederzijdse vernietiging van moskeeën en Koptische kerken in Soedan door de onderscheiden krijgsheren, de vernietiging van de gouden koepeldaken in Syrië door het eigen bestuur maar ook door zogenaamde Soefistische rebellen, tenslotte in Mali waar de meer dan duizend jaar oude unieke leembouw, waaronder de beroemde moskee en universiteit van Timboektoe vanwaar langs Granada de ganse Griekse cultuur en kennis ons werd doorgegeven. Zogenaamde rebellen gedreven door de waanzin van onverdraagzame godsdienstfanaten hebben hier al heel wat onherstelbaar vernietigd. Als liefhebber van ons erfgoed is het een steek in ons hart wanneer wij naast het onvatbaar wrede uitroeien van bevolkingen de onomkeerbare vernietiging van hun erfgoed vernemen.

Beste erfgoedvrienden en beste leden van het bestuur en van de algemene vergadering, dank voor uw onbaatzuchtige inzet voor ons erfgoed. Mijn excuses, als ik deze inleiding vol misère en verwoesting heb geschreven dan heeft dit alles van doen met de herdenking van wereldoorlog 1914-1918, met vele activiteiten waaronder het concert 'In Flanders Fields' op 16 februari en binnenkort de Nacht van de Geschiedenis op dinsdag 25 maart: 'De Kleine Man en de Grote Oorlog' met een tentoonstelling in onze erfgoedkelder.

Met gemeente erfgoedgroeten voor een voorspoedig 2014.

Luc

30 januari: de boom in!

Jan Asselman had voor zijn initiatie in genealogie meer dan 40 stamboomklimmers naar de mediazaal van het PPK gelokt. Het werd geen saaie theorieles of geen specialistencursus! Jan schetste in zijn rustige, recht-voorde-raapse stijl, het raamwerk waarbinnen familieonderzoek wordt beoefend. Het handige werkboekje dat de deelnemers mee naar huis kregen, stond bij de meeste aspirant-genealogen op het einde van de avond vol met aantekeningen en suggesties. Van een aantal meer ervaren stambomers konden we horen dat ook zij heel wat hadden opgestoken en zeker de met vuur herhaalde waarschuwingen tegen het klakkeloos volgen van bepaalde internetsites werden mee naar huis genomen. Daar zullen de volgende weken allicht de eerste nieuwe twijgjes worden geplant die hopelijk over enkele jaren uitgroeien tot een echt stambomenbos. Bij Rausa hopen we dat deze geslaagde avond het begin mag zijn van een werkgroep genealogie. Intussen werkt Johnny Van Bavegem (Heemkundige Kring Gooik) aan een cursus genealogie via het net. Je hoort er zeker nog van!

Rausa jrg.2, nr 1 Blz. 4

Wie zet mee een boompje op?

Heb je de smaak te pakken van het familieonderzoek, wil je af en toe samen met andere mensen uit de streek overleggen hoe je bepaalde informatie kunt bekomen, hoe je met dit of dat computerprogramma je stamboom kunt uitbouwen, zet dan mee je schouders onder onze **Werkgroep Genealogie**. Laat iets weten op rausa@skynet.be en je krijgt binnenkort een uitnodiging voor een eerste werksessie.

16 februari:

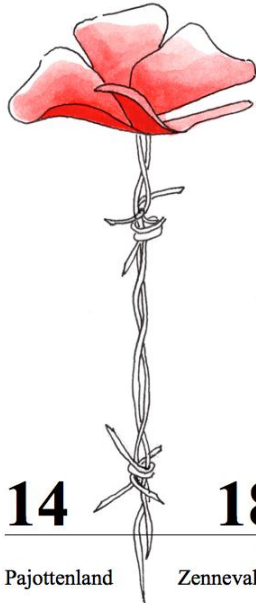
Foto Joris De Beul

Het concert van **Coope, Boyes & Simpson** was een enig mooi begin van ons herdenkingsjaar. Hemelse stemmen die de hel van de oorlog evoceren. Één woord: wereldklasse! We kijken ook zeer tevreden terug op de fijne samenwerking met de Masiuskring, de Gooikse Heemkundige Kring en de Lennikse Davidsfondsafdelingen.

**Dinsdag 25 maart 2014, 20 uur, polyvalente zaal Koetshuis:
De nacht van de geschiedenis**

De Kleine Man en de Groote Oorlog

In de schouwburg van GC Het Koetshuis wordt een beeld opgehangen van het leven tijdens de Eerste Wereldoorlog, zoals de gewone mensen het beleefden in het Pajottenland. Wij bekijken de schokkende gebeurtenissen door de ogen van een Marie Adriaens, een meisje uit een begoede familie die vanuit het Ledebergs pensioonaat de problemen en de verschrikkingen van de kleine dorpsgemeenschap observeert. Haar relaas wordt afgewisseld met ontroerende teksten, nooit eerder gehoorde geluidsopnamen van een oud-strijder en traditionele liederen over de oorlog. De woorden worden nog versterkt door projecties van belevende beelden op groot scherm.

Treden op: Yelke Van Laer, Marleen Vanden Houte, Kris Van de Weijer, (woordkunstenaars) en de zangers van Folkgroep Arjaun. Na de voorstelling kunnen de eerste 30 inschrijvers in de erfgoedkelder een uiteenzetting horen van Kristof Verhumst over de unieke stukken die hij voor de tentoonstelling bij mekaar bracht. Overigens kan men de tentoonstelling op 25 maart al bezoeken van 19 tot 20 uur en de volgende dagen (tot 30 maart), elke avond van 18 tot 20 uur. Scholen en groepen kunnen ook een afspraak maken om overdag de collectie te bezoeken. Kristof Verhumst zal elke avond met grote kennis van zaken toelichting geven bij de tentoongestelde stukken.

MIS DIT NIET!!!

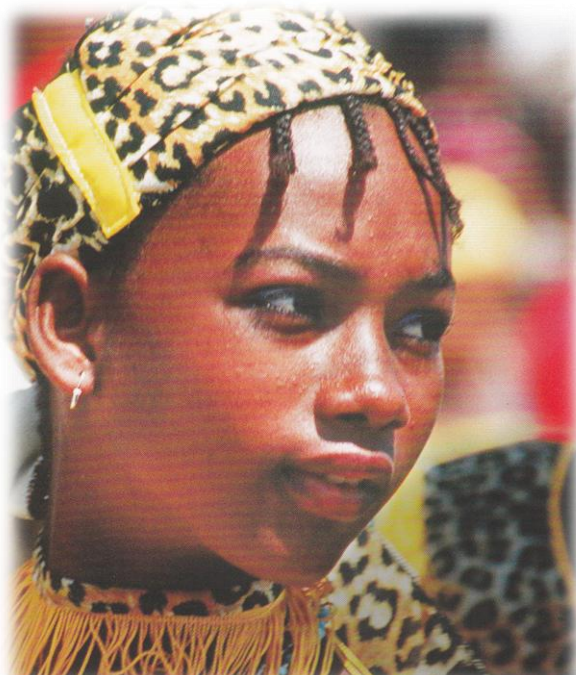
Wie de voorstelling op 25 maart wil bijwonen moet wel **reserveren** via rausa@skynet.be, of 054 32 33 64. Toegang: 7 euro (leden 5 euro*)

Dit initiatief is een samenwerking van Erfgoed Rausa, Davidsfonds Roosdaal en de Cultuurraad van Roosdaal, met de steun van Erfgoedcel Pajottenland-Zennevallei.

Zondag 27 april 2014

ERFGOED DAG

Grenzeloos

Ook in Roosdaal leven veel mensen met een zeer verscheiden culturele achtergrond. In hun ziel dragen zij het erfgoed mee dat zij uit soms nabije, soms zeer verre oorden hebben meegebracht. Rausa ging met hen praten. Het relaas van 12 boeiende gesprekken krijgt de bezoeker van de Erfgoeddag aangeboden in de vorm van een kleurrijke brochure met ontroerende, ontluisterende, hartverwarmende of hartverscheurende getuigenissen. Naast de verhalen is er ook aandacht voor de culturele rijkdom waarop deze mensen ons hebben gewezen.

Wie op de Erfgoeddag, zondag 27 april naar de GC Het Koetshuis komt zal letterlijk en figuurlijk kunnen proeven van deze rijke culturen! Er zullen niet alleen pittige hapjes worden aangeboden, maar we horen een avontuurlijke en aangrijpende getuigenissen, een Turks ensemble speelt schitterende traditionele muziek en in de erfgoedkelder kan gesnuisterd worden in overvloedige documentatie over de landen waaruit de nieuwe Roosdalers komen. Er zijn voorstellingen om 14 en 16 uur en de tentoonstelling loopt van 13 tot 18 uur.

Dit is een samenwerkingsverband tussen Erfgoed Rausa en de Cultuurraad, met de steun van het Gemeentebestuur van Roosdaal.

Opendeurdagen in de erfgoedkelder:

Kom ook eens langs in de erfgoedkelder (Koetshuis) op de eerste zaterdag van de maand, telkens van 9 tot 12 uur
7 maart, 4 april, 2 mei, 6 juni, 5 juli

Archiveringssessies

in het gemeentelijk archief:

(elke eerste dinsdag van de maand):

Ontdek boeiende, verloren gewaande erfgoedschatten. Bovendien stel je meteen een daad van burgerzin, je zorgt er op die manier immers voor dat waardevolle gegevens niet verloren gaan en op een comfortabele manier zullen kunnen worden geraadpleegd.

Herman Van Herreweghen, een leven vol geschiedenis

Je moet wel van Mars of Saturnus komen om niet te weten dat 2014 in het teken staat van de herdenking van de Grote Oorlog. Uiteraard wil Erfgoed Rausa als behoeder van het historisch patrimonium zijn opdracht ter harte nemen. Het concert van 16 februari en de evocatie op 25 maart zijn allicht de hoogtepunten uit onze programmering. Er zijn mensen die geen herdenkingsjaar nodig hebben om zich met veel toewijding bezig te houden met de grote wereldbrand van een eeuw geleden. Herman Van Herreweghen schreef enkele boeken en stapels artikels over de grote conflicten in het algemeen, en over Wereldoorlog I in het bijzonder. Wij vonden dit een goede gelegenheid om met deze noeste vorser te praten over leven en werk.

"Ik ben een meikever" zegt Herman van Herreweghen. Die zeldzame dier-tjes zullen inderdaad volop rondgefladderd hebben toen in het huis van 'meester' Leopold aan de Pamelse Gasthuisstraat de kleine Herman geboren werd. We schrijven 7 mei 1932. Tweeëntachtig jaar later woont Herman er nog. Hij was het vijfde kind in het gezin, na hem kwam nog een zus. Vader en moeder kwamen beiden uit Denderhoutem. Moeder zou zich overigens nooit echt thuis voelen tussen de Pamelaars, die volgens haar gesloten waren en nukkiger dan de blijde lieden van 'Aatoem'. Vader Leopold (1889-1964) was onderwijzer.

Hij had zijn oudere broer Cyriel (1878-1965) gevolgd, die in Pamel tot hoofd-onderwijzer was benoemd. De broers bouwden naast elkaar een mooie Art-Decowoning aan de Gasthuisstraat, op geen honderd meter van hun school.

Mijn vader woonde voor zijn huwelijk op een kamer in het gemeentehuis waar zijn broer Cyriel als hoofdonderwijzer een woonst had. Hij vertelde vaak over de troebele periode van de Eerste Wereldoorlog, toen hij om de twee weken naar huis ging en een pas en permissie nodig had om van etappegebied (Oost-Vlaanderen) naar gouvernementsgebied (Brabant) te mogen gaan. Dit pasje heeft nu een plaats gevonden in het archief van Rausa. Na hun huwelijk woonden mijn ouders een aantal jaren in het oude postgebouw 'van Couckes' (nu de winkel van landbouwmachines van de familie Willems), waar mijn twee broers en mijn twee oudste zussen ter wereld kwamen. Mijn schoolcarrière begon op Ledeberg. Elke dag dus samen met mijn zussen de Hoge Berg op. Ik herinner me nog dat ik ooit alleen in knieën hoge sneeuw naar de kleuterschool moest en dat het een bijzonder beangstigende ervaring was om de gladde heuvel af te dalen.

Het huis van meester Leopold (links) en meester Cyriel Van Herreweghen in de Gasthuisstraat.

Toen ik in 1938 aan mijn lagere school begon in de oude klaslokalen achter het gemeentehuis, kwam ik terecht in de graadsklas van juffrouw Elza Van Saene, die toen ook aan haar Pamelse onderwijsloopbaan begon.

In de tweede graad stond meester Rikus Leemans op de tree en in de derde graad hanteerde meester Maurice Barbé het krijt. Die zei me op een bepaald ogenblik: "gaat gij maar direct bij uw vader zitten". Mijn vader gaf les in het zevende studiejaar en zo kwam het dat ik een jaartje mocht overslaan.

Daarna trok ik vier jaar naar het Sint Aloysiuscollege in Ninove, waar ik eerst een jaar 'in het vagevuur van de Franse klas' terecht kwam.

Dat was een jaar dat ingericht werd voor leerlingen uit de omliggende dorpen waarvan verondersteld werd dat zij in hun gemeenteschooltjes nauwelijks of geen Frans hadden geleerd. Daarop volgde dus het lager secundair. Het hoger secundair werkte Herman af als intern in het college van Geraardsbergen. Met zijn diploma Latijn-Grieks toog hij naar de Gentse universiteit om er Germaanse Filologie te gaan studeren. Vader Leopold had aanvankelijk een regentaatopleiding voor zijn zoon in gedachten, maar een inspecteur had hem aangeraden van toch maar eerst de universiteit te 'proberen'. Een beetje verbaasd vraag ik Herman waarom een zoon van zo'n christelijke familie niet voor Leuven koos...

Mijn neef Gerard (zoon van oom/buur Cyriel) had zijn geboortedorp in 1939 vaarwel gezegd en gaf les in een Gentse school. hij had een vriendelijke collega die het wel zag zitten om een student in huis op te nemen. het was wel een eind stappen, maar ik mocht er 's morgens en 's avonds mee aanschuiven aan tafel en het waren heel vriendelijke mensen en... het was een goedkope oplossing!

Je zal het uit zijn mond niet horen vertellen, maar Herman was een voorbeeldig student die zonder noemenswaardige problemen zijn licentiaat-diploma haalde. In die jaren kon je toen natuurlijk nog niet aan het echte leven beginnen! Het leger moest zijn rekruten hebben...

Ik heb 18 maand legerdienst gedaan! Er was eerst de zware opleiding voor reserve-officier in Baulers (Nijvel). Daar kregen we lessen over legerwetgeving, bewapening, soorten vliegtuigen en wapenuitrustingen. Daarnaast waren er ook behoorlijk lastige fysieke proeven. Zo hadden we allen een gedegen opleiding achter de rug en de verstandhouding was echt wel in orde.

Na de drie maanden opleiding werd Herman naar de technische school van de Luchtmacht gestuurd (Safraanberg, in de buurt van Sint-Truiden). Daar moesten ze radarsystemen bestuderen. Omdat ze het echt niet begrepen leerden ze alles gewoon uit het hoofd. Gelukkig was er voldoende afleiding. Vanuit hun barak zagen ze de straaljagers opstijgen en landen op het vliegveld van Brustem. Toen werden ze verondersteld klaar te zijn voor hun job. Er volgde toen een vol jaar Tongeren. Van daaruit werden ze elke dag een halve dag naar de bunker van Glaaien gestuurd. Glaaien (Glons in het Frans) is een dorp tussen Tongeren en Luik, op de taalgrens waar zich de grote ondergrondse radarbunker van de Luchtmacht bevindt.

Wanneer Herman afzwaait heeft hij de graad van onderluitenant. Later wordt hij nog twee maal opgeroepen om een kamp te doen.

Een wat bizarre periode van weinig of niets doen, maar wel voldoende om er de graad van luitenant aan over te houden.

Na mijn legeravontuur kon ik dankzij mijn vroegere 'kotbaas' voor een jaar aan de slag in een school in Deinze, waar ik op een kamertje woonde boven een horlogewinkel. Dan heb ik twee jaar Frans gegeven in het VTI in Aalst om dan uiteindelijk in 1960 terecht te komen in 'mijn college' in Ninove. Ik zal nooit die eerste lichting vergeten: Jef Walraevens, Luc Van Cauwelaert, Roger Moreels... Ik heb daar in de hogere cyclus ongeveer alles gegeven: geschiedenis, Engels, Duits, kunstgeschiedenis, Nederlands... Toen men in het Zusterhuis dan ook nog enkele vrijwilligers vroeg om daar ook een hogere cyclus op te starten, heb ik ook daar nog wat overuren op mij genomen. 27 of 28 uur les geven en daar alle voorbereidingen bij, ik heb me toen letterlijk kapot gewerkt.

...ik heb het me achteraf pas gerealiseerd, ik had misschien toch beter voor een geschiedenisopleiding gekozen.

In 1982 is Herman om gezondheidsredenen moeten stoppen met les geven. Hij ging echter niet bij de pakken zitten. Met veel overgave wijdde hij zich aan een oude liefde: de geschiedenis.

Ik heb het me achteraf pas gerealiseerd, ik had misschien toch beter voor een geschiedenisopleiding gekozen. Het zat al van kindsbeen in mij. Ik herinner me nog goed dat ik als kleine knaap in 1939 met de klas van juffrouw Elza naar de Lange Kamstraat trok waar men toen volop bezig was met de bouw van de bunkers.

De werf was wel afgeschermd door rieten matten, maar we zagen de zware vrachtwagens af en aan rijden. Toen een jaar later de Duitsers hier al waren binnen gevallen ben ik met mijn broer Karel opnieuw naar de bunkers gaan kijken.

Er was duidelijk op geschoten en al wat er aan ijzerwerk op of aan was, was gestolen. Maar de aanblik van die enorme betonnen mastodonten maakte een diepe indruk op mij.

Na de oorlog dacht ik: "Nu wil ik er toch meer over te weten komen". Omdat ik toen in mijn lessenrooster vrij was op woensdag, trok ik vaak naar Brussel. Eerst naar het legerarchief in de Kortenberglaan, nadien naar het Koningin Elisabethkwartier in Evere.

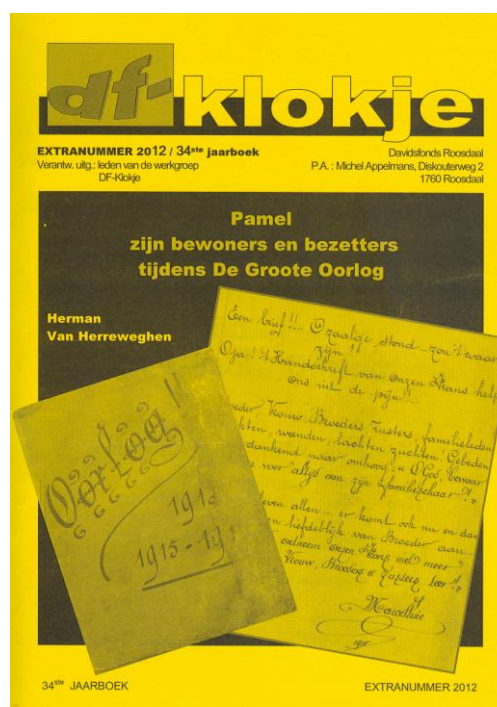
Ik heb daar toen zeer veel informatie gesprokkeld en (jammer genoeg) nogal slordig genoteerd. Die gegevens bleven jaren liggen. Omdat het niet geordend was, kwam het er maar niet van om er iets mee te doen. Op een gegeven moment wou ik er toch werk van maken en naarmate ik vorderde kreeg ik er echt smaak in. Er volgden veel huisbezoeken en opzoekwerk in het gemeentearchief.

Het resultaat van deze noeste arbeid was een eerste boek in 1986: 'Wereldoorlog I in Pamel en Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek', een uitgave in de succesreeks van extranummers van jaarboeken van Davidsfonds Roosdaal.

Er werd voor die gelegenheid ook een prachtige tentoonstelling op touw gezet waarin unieke stukken werden getoond. Dit boek was meteen het begin van een lange reeks publicaties voor deze cultuurvereniging. Herman ging ook op geregelde tijdstippen zijn neef Gerard afhalen aan het station in Okegem. Vaak zijn ze samen op pad gegaan om met de mensen te praten, notities te nemen en sporen te volgen. Niet zelden werd ter hoogte van de Woestijn halt gehouden in Den Haas om er bij een voortreffelijke geuze van gedachten te wisselen over het geleverde speurwerk.

Uren kan Herman vertellen over de exploraties van de plaatselijke geschiedenis, daarbij het ene boeiende verhaal na het andere aansnijdend. Veel van die belangwekkende histories heeft hij neergeschreven. In de bibliotheek van de erfgoedkelder van Rausa kan je ongeveer het volledige oeuvre van Herman doorbladeren. Ook wij hebben er dankbaar uit geput om de evocatie te maken die op 25 maart op de planken van het Koetshuis wordt gebracht. Als de mensen onder de indruk zullen komen van wat daar gebracht wordt, dan hebben we dat voor een groot deel te danken aan het studiewerk van Herman Van Herreweghen. Wij hopen dat deze schrandere geest nog vele jaren actief mag blijven. (WE)

Het Klokje klept niet meer...

Over enkele weken verschijnt het allerlaatste nummer van het Davidsfonds-Klokje. In 1969 rolde het eerste nummer uit de stencilmachine. Sinds 1972 begon Gerard Van Herreweghen streekgebonden artikels te schrijven voor het blad. Andere heemkundigen volgden. Gaandeweg werd dit trimestriële blad dé bron voor heemkundige informatie in onze gemeente. Het belang van dit tijdschrift voor het erfgoed kan niet overschat worden. Door allerlei omstandigheden stopt de redactie na 35 jaar haar werkzaamheden. Erfgoed Rausa wil iedereen die in die lange periode meegewerkt heeft aan dit blad proficiat wensen en bedanken. Wij zullen alle nummers koesteren en veilig bewaren!

Een broer en een zus uit Pamel, beide aan het IJzerfront in 1917 en 1918.

Rik Borginon laat even het dagboek van zijn tante Marie Lecoyer gesloten om ons mee te nemen naar front van WOI. Daar waren op een bepaald ogenblik zijn vader en zijn tante actief. Een vrij uitgebreid relaas!

Op zich zelf is het al een rariteit dat een broer en een zus gelijktijdig aan het IJzerfront hebben gediend. Nog merkwaardiger is dat zij twee jaar eerder nog samen met een andere zus in Engeland verbleven, ver van alle oorlogsgeweld en er een vrij rustig bestaan kenden. Zonder enige dwang van buiten hebben ze, elk met eigen motieven, stappen gezet die hen uiteindelijk samen brachten aan het IJzerfront. Mijn verhaal zal dus uit twee stukken bestaan: vooreerst hoe en waarom kwamen ze daar in Engeland bijeen? En vervolgens wat heeft er toe geleid dat ze twee jaar later elkaar aan het IJzerfront meermaals zouden weerzien ?

Wat heeft hen in Engeland bijeengebracht ?

Bij het begin van de oorlog maakte mijn vader (Hendrik Borginon) deel uit van de *Compagnie Universitaire* waar hij onder meer kamergenoot was van de toen nog seminarist Ward Poppe. Hij was dus reeds in het leger en kon dadelijk aan de strijd deelnemen. Of hij kon schieten betwijfel ik wel. De 4de divisie waarvan hij deel uitmaakte was verantwoordelijk voor de verdediging van de versterkte plaats Namen. Rond 20 augustus vielen de Duitsers daar aan en door hun overmacht was het Belgisch leger op 23 augustus verplicht zich terug te trekken. Twee dagen hebben ze dan met hun uitrusting gestapt tot aan de Franse grens beneden Charleroi, zonder ravitaillement. Mijn vader vertelde in een interview met Gaston Durnez : "In die tijd ben ik voor de eerste en enige keer in mijn leven bijna dronken geweest. Wij werden geëvacueerd na de strijd en kwamen moe en uitgeput, zonder veel eten, in Frankrijk aan. Daar schonken de boeren ons warme koffie met een druppel 'Fransen'. Ik dronk van grote dorst, nog en nog. Later heeft geen macht ter wereld mij ooit kunnen

bewegen om meer te drinken dan ik wilde." De 26ste werden ze dan per trein naar Reims gevoerd en dan ingescheept naar Oostende.

Van daaruit werden de troepen naar Antwerpen gezonden om die stad te helpen verdedigen. Hij verbleef dan in Kontich. Van daaruit telefoneerde hij naar zijn zussen in Pamel en die zijn hem per trein gaan bezoeken. Men moet daarbij in acht nemen dat zij reeds 10 jaar volledig wees waren en zeer sterk aan elkaar hingen. Delphine schrijft op 17 september dat alles goed gaat met hun broer. Over dat verblijf rond Antwerpen zijn mij geen verdere details bekend. Alleszins heeft hij nadien in de buurt van Dendermonde gelegen en heeft van daaruit in het voorbijtrekken enkele nichten gegroet. Hij zei hen : "Ik leef nog maar ik weet niet hoe".

*Hendrik Borginon met één of ander
gevogelte in zijn handen*

Vandaar gaat het dan naar de IJzer. Een brief van een kozijn, Josse Borginon, van 21 november 1914 leert ons dat mijn vader reeds een tijd geleden aan een hevig vuurgevecht was blootgesteld geweest waarbij zijn kapootjas door zeven kogels werd doorboord en zijn gamel ontplofte. Hij is in een met water gevulde krater blijven liggen en is met een longontsteking en problemen met de ingewanden op 2 november 1914 uit het leger ontslagen en naar Engeland gevoerd voor herstel. Over die herstelperiode weet ik niet veel maar op 16 november verneemt men nochtans dat hij in Londen door oude vrienden, de Callingham's, die in het pensioonaat van Ledeberg Frans waren komen leren, goed ontvangen is geweest. Tegen dat de maand om was kon hij langs allerlei sluike wegen aan zijn zussen in Ledeberg (Pamel) laten weten dat hij hen in Engeland verwachtte. Die gaan op dat verzoek in en vertrekken op 17 december. Een paar dagen later zijn ze in Engeland. Zij vinden daar een onderkomen bij een echtpaar Wilson in Bexhill-on-see. Men mag er wel van uitgaan dat broer en zussen elkaar daar spoedig nadien hebben ontmoet. Ik heb er echter geen documenten over. Maar wat nu? Mijn vader had reeds vroeg het plan opgevat terug naar het front te keren want Marie Lecoyer schrijft reeds op 27 december 1914 dat ze van Maria Baeten, eveneens een oud-leerlinge, vernamen dat "Henri qui va mieux parle, le fol enfant, de retourner au front." Die dwaze jongen wou dus terug naar het front. Welke waren zijn beweegredenen? Daarover is ook in de volgende meldingen nooit enige opheldering te vinden. Toch was dat alles nog onbeslist, want op 18 december van dat jaar schreef zijn kozijn Jan Borginon hem vanuit Rotterdam dat in februari in Amsterdam een Vlaamse krant (de Vlaamse Stem) zou uitgegeven worden.

Hoofdsteller zou Alberic Deswarte worden, met in de redactie onder meer Lodewijk Dosfel, 'die onpolitieke radicale'. "Het zijn twee mensen die zo enorme eigenschappen bezitten van geloof en oprechtheid dat ze door iemand dienen ingetoomd, die naast hen staat en wilskracht heeft. Zij zullen misgrepen begaan. Zij kunnen de Vlaamse beweging in opspraak brengen. Dat is een onherstelbaar gevaar." Daarom wilde Jan Borginon hem in de redactie. Deze gedachtegang leefde ook bij mijn vader, zodanig dat zijn zus Delphine er reeds op speculeerde dat zij met hun drieën en met Jan Borginon een klein gezin zouden vormen in Holland. Zij schreef op 21 maart aan Jan Borginon: "Als Rik naar Holland komt gaan wij met hem mee. Wij kunnen ons ergens vestigen. Daarom leer ik bij mevrouw Wilson koken en ik kan reeds uitstekende dingen klaar maken."

Mijn vader heeft die piste echter spoedig laten varen. Hij wou naar het front. Maar in welke hoedanigheid? Een eerste optie was als tolk. Men vroeg immers tolken. Blijkbaar moet hij reeds in 1915 zijn kandidatuur daarvoor hebben ingediend want in 1917 (toen hij reeds terug in Frankrijk in het leger was) stelde hij zijn kandidatuur opnieuw en gaf onder meer als argument dat hij daar reeds twee jaar op wachtte. Waarom als tolk? Indien hij reeds plannen had in verband met de Frontbeweging zou dat hem toelaten overal op het front te verschijnen. Maar bestonden er zulke concrete plannen wel en had hij te voren reeds geheime contacten gehad met de leiders van die beweging? Een ander argument kon zijne dat het toch aangenamer ware dan in een loopgracht te verblijven! Het werd hem geweigerd: ze hadden eerder nog meer kanonnières nodig!

Maar om terug te keren naar mijn vader en zijn twee zusters: waarom heeft hij die laten overkomen als hij toch van zin was zo snel mogelijk aan het front te geraken? Een gevoel van heimwee en eenzaamheid?

Om (financieel) het hoofd boven water te houden zijn Marie en Delphine gaan dienst doen als gouvernante bij rijke lui.

In een brief van 9 mei 1915 naar Ledeberg verhaalt zijn zus Marie dat ze een paar weken bij hun kennissen, de familie Callingham, hebben verbleven. Daar heerste een sterk patriottische stemming: overal in de gang en in de woonkamer hingen Engelse vlaggen en propagandapamfletten. Haar zus Delphine werd er zwaar door aangegrepen en wilde zich absoluut ook aangeven om oorlogsverpleegster te worden.

Spijts het verzet van Marie heeft ze haar wil toch doorgevoerd en in augustus 1915 is ze dan in een krijgshospitaal in Londen (vermoedelijk van het Belgisch leger: King Albert's Hospital) tewerkgesteld om de stiel wat te leren. Marie, die merkte dat haar broer en zus plannen hadden waarvan zij geen heil kon verwachten, is dan plots in mei van dat jaar terug naar België vertrokken. Er werd vaag iets verteld dat de heer des huizes waar zij gouvernante speelde, haar het hof maakte, en dat zal het vertrek acuut gemaakt hebben.

Dan komen we aan het tweede deel van ons verhaal :

Hoe leidde dat alles voor beiden naar het front?

Voor mijn vader heeft het toch tot einde 1916 geduurd eer hij terug in het leger zat in Frankrijk. Waarom duurde het zolang? Ik heb er geen verklaring voor: administratieve traagheid van de overheid, gezondheid nog niet volledig in orde? Dat zal er wel bij zijn want op 18 januari 1917 schrijft Marie Lecoyer: "Henri est tout à fait guéri". Van dan af kon hij dus hopen over een paar maanden terug naar het front te kunnen keren. Alleszins schrijft hij op 11 februari 1917 terug aan zijn vriend Carl Verwilghen: "Zo ben ik weer gelegerd in mijn batterij en schrijf u, tronend op mijn strozak, als een haan op een mesthoop. Ik neem het leven hier nogal licht op en tot dus ver verliep, zonder slag of stoot, alles voor mij op de voordeligste wijze: diegene die langs de kortste weg naar het front voert."

En in een volgende brief van 4 maart 1917 lezen we dat hij in zijn uiteindelijke batterij is aangeland: "een uitstekende batterij van 105 m lang. Alles op zijn best, overheid, werk, kost, de hele doening is naar mijn smaak. Meer dan één leuke vent in 't gezelschap, platte Aalstenaars en Ninovieters, die in de sappige vette taal der Denderstreek de nuchterste filosofie verkondigen waar ge u kunt op bezinnen.."

Ondertussen had zijn zus Delphine op 15 februari 1916 haar paspoort voor Frankrijk gekregen en werd naar Cap Ferrat gestuurd voor een grondige opleiding als verpleegster. Zij kwam terecht in een sanatorium voor tuberculosepatiënten. Over de natuur is ze enthousiast en ze schrijft naar haar broer: "Het is warm en het beste, bijna het enige dat men kan doen is luijeriken. Niets op de wereld is zo prachtig als het oud stadje van Villeferanche." Zo gaat de opgewekte stemming verder.

Delphine Borginon als verpleegster geniet toch van de zuiderse natuur

Op 7 maart 1917 schrijft ze aan haar kozijn Jan: "Elke dag geeft mij meer voldoening dan last. Het was een moeilijke training met een stageleidster die een onaangename matrone was en met 50 vrouwen uit alle standen en allerhande karakters. Sommige waren zeer sympathiek. Ze verbleven in een hotel maar in de dag waren ze in het hospitaal. "Gedurende de dag ging men wel gebukt onder het leed: men was in de nabijheid van mannen die men van de dood trachtte te redden. Men had het gevoel van een moeder bij het lenigen van ellende. De gekwetsten gingen en wisselden echter voortdurend en zo vergeet men het vorige leed wel gauw."

En dan weer die vreugde om het landschap en de wandelingen die men kon maken. Spijts het feit dat hij nog niet terug in het leger was opgenomen is mijn vader toch spoedig naar Cap Ferrat getrokken om zijn zus te bezoeken. Dat schrijft Marie Lecoyer in haar dagboek, want ze had een brief gekregen van mijn vader en Delphine samen uit Cap Ferrat op 18 maart 1916. Iemand die ze daar ook verzorgd heeft uit het huidige Roosdaal is de schrijver Gust Van Cauwelaert (O.L.Vrouw Lombeek), overigens een studentenvriend van mijn vader. Ook dat wordt door Marie Lecoyer vermeld. Wikipedia zegt over hem : "Hij werd officier maar in 1916 raakte hij zwaargewond, in de loopgraven van Passendale." Marie Lecoyer voegt er venijnig aan toe dat zij daar dan ook het bezoek kreeg "de son Excellence Flamingante Frans". Deze excellentie was de broer van Gust. Frans is met haar en anderen per auto een toertje gaan doen in de omgeving. Volgens brieven van juli en augustus 2017 is mijn vader dan terug aan het front en de regen zint hem niet. "Ik slaap thans onder een tent en de regen bevalt mij maar half. Kunt ge mij in de Army Stores geen waterproof aan fatsoenlijke prijs aanschaffen en mij bezorgen?"

Delphine Borginon (links) met enkele militairen in de zitkamer in de tot hospitaal geconverteerde villa

"Haast u, bid ik, de waterproof te kopen: de modder waarin ik leef, juist nu, doet er mij naar verlangen. Ik lig na een wacht van 24 uren zonder slapen in mijn bed, de enige betrekkelijk droge plaats". Weer Marie Lecoyer in haar dagboek: zij schrijft dat mijn vader aan het front is en er wil blijven."Il fait fi des galons et des étoiles et préfère rester simple soldat". Hij wil dus geen strepen of sterren dragen en wil gewone soldaat zijn. De reden daarvoor was dat hij zijn Vlaamse jongens niet in het Frans wou commanderen. Toen de majoor daarop aandrong antwoordde hij: "ik heb in Leuven veel studenten gekend die er door wouden zijn maar toch buisden. Ik ken er geen die gebuisd wou zijn en er toch door was. Uit wraak hebben ze hem dan in een andere batterij geplaatst. "Kleine wraakneming die ik mij niet gelegen laat".

Opvallend bij de meeste oudstrijders is – en dat hoor ik ook van andere zonen of dochters van gewezen soldaten – dat zij nadien aan hun kinderen niets vertelden van de penibele ogenblikken aan het front doorstaan.

Mijn vader vertelde wel van het schieten van ratten die ze dan opaten. Dat smaakte lekker. Het meest schrik heeft hij uitgestaan bij het begeleiden van paarden in een treinwagen die langs alle kanten stampten.

Ik meen dat de grootste nachtmerrie van al die soldaten was: de voortdurende angst om het eigen leven, de verveling en het slijk.

Om die tijd aan het front te schetsen haal ik de woorden aan van zijn boezemvriend Adiel De Beuckelaer die bij de viering van mijn vader op zijn 60ste verjaardag een toespraak hield:

"Misschien meer dan wie ook heb ik met Rik geleefd. We hebben vooral mekaar leren waarderen en hoog geschat aan de IJzer, in modder en bloed, als vertegenwoordigers van het afgestudeerde en studerende Vlaanderen, te midden van onze jongens die op ons recht hadden, als eenvoudige soldaten van ons volk..."

En hij besluit: *"Rik, nog lang zullen we gedenken deze dagen van het front, de dagen van innige vriendschap en verbondenheid, de dagen van vrijwillige dienstbaarheid voor Vlaanderen, dat we groot en vrij wilden, ten koste van eigen lijden en leven."*

Het is in die omstandigheden ook dat hij samen met Filip De Pillecijn het manifest schreef: *Dageraad aan den IJzer* het toekomstprogramma voor de Vlaamse Beweging.

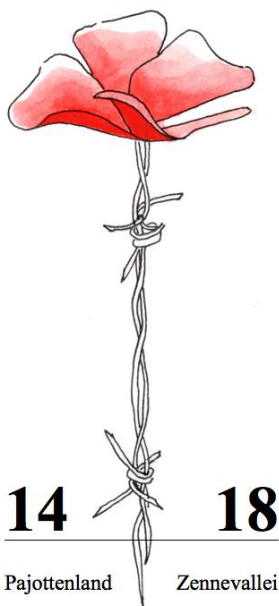
Dat was dus zijn leven aan het front. Delphine van haar kant heeft dan ook gevraagd naar het front gestuurd te worden. Zij kwam terecht in een veldhospitaal rond Poperinge. Ik laat de pater aan het woord bij haar begrafenis: *"Gedurende twee jaar werkte ze in het fronthospitaal. Veel leed heeft ze gezien in deze dagen. Van dichtbij heeft ze lijden en dood, zinloze verwoesting en onmenselijkheid meegemaakt. Ze zal nooit flauw doen in haar leven."*

Van de andere kant gaf die nabijheid van elkaar, broer en zus, de gelegenheid mekaar vrij dikwijls te zien tijdens hun vrije tijd.

Midden 1918 kreeg Delphine nog toestemming om naar Engeland op vakantie te gaan en om er oud-leerlingen van het pensioaat te bezoeken.

Toen kwam het einde van de oorlog. Het duurde nog wel een tijdje eer ze beiden het leger konden verlaten. Als dankbaarheid van de staat kreeg ze een kaart voor één jaar om aan verminderd tarief de trein te nemen. Zulke blij van erkentelijkheid ontroert mij!

Rik Borginon

14-18, passie en fascinatie

Wanneer je ergens aanklopt om een interview af te nemen, heb je meestal op voorhand een en ander opgezocht over de persoon in kwestie. Je hebt een goed uitgekende vragenlijst opgesteld en je hebt ook al een idee van wat je zal te horen krijgen. Maar toen ik voor de deur stond aan het huis op de Lombeekstraat, beschikte ik enkel over de aanbeveling die mij door een aantal mensen was ingefluisterd: als je wat gaat doen rond Wereldoorlog I, dan moet je zeker met Kristof Verhumst gaan spreken. Ik kon dus niet vermoeden dat ik een uur later zo onder de indruk zou buiten stappen.

Kristof Verhumst en zijn vriendin Jenifer Zeh, komen net thuis van een excursie in de Westhoek. Zoals bijna iedere week hebben ze in het door zijn oorlogsverleden beruchte gebied weer een aantal aankopen gedaan die zijn merkwaardige collectie zullen verrijken. Kristof is nauwelijks een kwart-eeuw oud. Ik denk dat ik voor een erfgoedrubriek nooit zo'n jeugdige gesprekspartner heb gehad. Maar de rust en de bedachtzaamheid waarmee deze jonge man vertelt, getuigt van een wijsheid waarop de meeste mensen (als het even meezit) pas na heel wat decennia kunnen bogen.

Ik denk dat mijn grootvader (Modest Van Schelvergem - nvdr) in mij het vlammetje heeft aangewakkerd. Hij had heel veel invloed op mij, op vele gebieden. Hij zelf had de Tweede Wereldoorlog als jonge knaap meegemaakt. Hij vertelde honderduit over voorvallen uit onze streek. Zo had hij het o.a. over een verbrande molen en over het Duits luchtafweergeschut in de buurt van de Puttenberg, dat op een dag een Engelse Lancaster uit de lucht zou hebben gehaald. Zijn interesse voor WOI had hij van zijn vader, moeder, oom en zijn directe omgeving. Toch vertelde hij daar niet zoveel over, misschien werd er bij hem thuis nooit over de Grote Oorlog gepraat. Dat is blijft een beetje een raadsel. Maar de interesse was er zeker en vast. Ik raakte steeds meer geboeid door zijn verhalen. Na verloop van tijd ging ik zelf op zoek naar informatie en later ook naar voorwerpen uit de oorlogsperiode.

De brave man was zo fier toen hij zag hoe ik mijn kennis steeds maar uitbreidde. Toen die passie bleef groeien heb ik ook veel steun gekregen van mijn ouders (Paul Verhumst en Rita Van Schelvergem -nvdr). Aanvankelijk was mijn moeder wel wat ongerust omdat je uiteindelijk met voorwerpen bezig bent die inderdaad zeer gevaarlijk kunnen zijn, maar toen ze merkten dat ik heel omzichtig te werk gingen verdween de terughoudendheid. Mijn ouders bezorgden mij als klein kind van 9 of 10 jaar soms al een of ander uit de oorlog dat ze via via hadden gekregen. Het gebeurt trouwens nog af en toe dat ze iets voor me op de kop kunnen tikken. Ik vermoed dat ze er nu ook trots op zijn dat ik zo'n mooie collectie heb en dat ik intussen toch wel beslagen ben in het onderwerp.

Een ander belangrijk moment was voor mij een reis naar Normandië. Ik werd aangegrepen door al de elementen die getuigden van dat allesomvattende kantelmoment in de geschiedenis.

Ik heb me toen een tijd bezig gehouden met WOII, maar toen ik een gewezen kolonel leerde kennen die een grote deskundige bleek te zijn over de Eerste Wereldoorlog, heb ik me definitief en met volle overgave op die periode gericht. Ik was toen pas 15 en dus erg beperkt in mijn mobiliteit. Het was de periode dat ik het internet afschuurde en vooral mijn kennis heb uitgebouwd. Er was ook mijn leraar geschiedenis, Yves De Groote die me erg motiveerde. Maar toen ik met de auto mocht rijden was ik niet meer te houden. De Westhoek werkte als een magneet en bijna ieder weekend kon je me vinden bij de boeren die regelmatig iets uit de bodem ploegen of bij gespecialiseerde instanties. In Ieper is de overheid (terecht) streng i.v.m. opgravingen, het is immers niet zonder gevaar! Maar er ligt daar nog zo ontzettend veel boeiend materiaal te vergaan. Van een landbouwer uit de Westhoek kreeg ik een kompas waar een kogel is door gegaan. Had ik dit niet gevonden, dan lag het ergens in de modder te vergaan, nu ligt het te pronken in een vitrinekast. Op deze manier bewaar ik ook de geschiedenis want we noteren zorgvuldig wat we waar hebben gekregen. Dat geeft ons bruikbare informatie om te reconstrueren hoe bv. een veldslag is verlopen.

Ondanks de rustige toon waarmee Kristof zijn verhaal doet, voel je de passie die deze gedreven onderzoeker bezielt. Hij haalt ook fier een aantal prachtige aanwinsten uit zijn koffer. Daar zitten zowaar enkele muziekinstrumenten bij. Mijn hart gaat in overslag wanneer ik in de ebbenhouten staafjes fijfers herken en er waarschijnlijk voor het eerst sinds een eeuw weer een melodietje door laat klinken. Er wordt een fotoapparaat op tafel gelegd, waarmee de aalmoezenier iedere avond een foto nam van zijn groep omdat hij niet wist wie er de dag nadien nog zou van overblijven. En dan komt de grootste verrassing: een kunstig vervaardigd kastje in mahoniehout met uitschuifbare lenzen waarachter kartonnen platen worden geschoven.

Wanneer je door de lenzen kijkt zie je zowaar foto's van de slagvelden in drie dimensies, zowaar een viewmaster van een eeuw oud!

Deze Stereograaf is écht wel een uniek stuk! Ik ga hem zeker ook op de tentoonstelling demonstreren zodat de bezoekers deze nooit eerder getoonde beelden kunnen zien. Een aantal andere foto's zullen we uitvergroot tegen de wanden hangen. Ik ben ook bezig een filmpje aan het maken, o.a. over de verschrikking van de gasaanvallen en de gevolgen ervan. Over de dappere verpleegsters die deze verminkte soldaten verzorgden en uiteindelijk zelf bezweken aan de gevolgen van dit monsterlijke wapen.

Nu haalt Jenifer een pakje boven. Daarin een wat verweerd lederen etui met merkwaardige inhoud. We hebben te maken met een authentieke verpleegstertas waarin allerlei apparaatjes en potjes, injectienaalden en ander medisch gerei zijn geschikt.

Dat is mijn interessepunt aan het worden. In het begin was ik niet echt bezield met hetzelfde vuur als Kristof. Maar telkens bij de ontdekking van een bijzonder voorwerp, raak je ook wel betrokken en naarmate ik ook meer van die zaken begon te leren, werd ik ook door de microbe aangetast. Toen ik deze tas kreeg was het ook met een soort van opwinding dat ik de spulletjes ging bekijken. Ik wil er mij nu echt gaan op toelagen om hier meer over te weten te komen.

Er worden nog wat afspraken gemaakt voor de tentoonstelling. Kristof zal daar uitpakken met diverse curiosa. Uiteraard zal daar enig militair materieel bij zijn: handgranaten, wapens (met vergunning!), obussen e.d.

Wat zit er nog in de dromenkast van Kristof Verhumst?

Ik ga zeker nog verder samen werken met mijn vriend, de kolonel. Ik beschouw hem als een kameraad, als een familielid, een 'soulmate'. Ooit wil ik zijn voetsporen treden en hopelijk beschikken over de kennis die hij heeft.

Ik zou ook wel op die instrumenten leren spelen en nog liever zou ik doedelzak leren spelen. Het moet een heel goed gevoel geven als je in Passendale of Vladslo op een stil kerkhof de schalmei kunt laten zingen ter ere van al die arme gesneuvelde soldaten. En dan is er nog een droom: ... al doe ik mijn job op het KMI in Ukkel zeer graag, toch is er een allicht onvervulbare droom om ooit als hobby mensen rond te leiden in het gebied van 'Flanders Fields'.

Laat dat dan misschien een verre droom blijven, wij zijn in alvast bijzonder blij dat wij Kristof einde maart als gedegen gids aan het werk mogen zien tijdens de tentoonstelling in onze erfgoedkelder!

WE

Meer info op de facebookpagina van Kristof: WW1 relichunters/collectors 14-18, of kom gewoon eens een praatje slaan met Kristof op de tentoonstelling in het Koetshuis van 25 tot 30 maart, van 18 tot 20 uur.

Rausa is er ook voor het jonge volkje!

Erfgoed Rausa investeert ook in de jeugd! Dat kan je merken aan het enthousiasme van de leerlingen van een Okegems klasje. Op de bunkerweide luisteren zij geboeid naar de oorlogsverhalen van onze 'Rausaverteller'.

Scholen kunnen ook (gratis) beroep doen op ons voor een geleid bezoek aan de tentoonstelling in de erfgoedkelder van 25 tot 30 maart! Contact: rausa@skynet.be

In deze rubriek gaan we in vergeelde persberichten op zoek naar schrijfsels over onze gemeente, en verwonderen we ons over de merkwaardige observaties van onze voorvaderen.

Ditmaal kiezen we voor een artikel dat nauw aansluit bij het thema van dit nummer: WO 1.

Wat aan het artikel voorafgaat:

Vanaf 4 augustus 1914 is Duitsland in oorlog met België en overschrijden Duitse troepen de Belgische grens.

Stelselmatig rukken de Duitsers op. Op 17 augustus wordt Brussel ontruimd en vertrekt de Belgische regering naar Antwerpen.

Niet veel later, op donderdag 20 augustus wordt Brussel dan ook bezet door de Duitsers.

Vanuit Brussel trekken ze verder, om één van de volgende dagen ook in Pamel op te duiken.

Een artikel uit **Den Denderbode** van 30 augustus 1914 vertelt dat een incident tijdens de intocht in Pamel (op of net voor maandag 24 augustus) de rechtstreekse aanleiding is tot hevige onrust bij alle 15- tot 50-jarige mannen uit de streek. Die slaan dan ook massaal op de vlucht, onder andere richting Aalst.

Eene paniek te Aalst en omliggende

Maandag middag ongeveer 12 1/2 u. kwamen uit alle richtingen ontelbare manspersonen de stad binnengevlucht. Op eenieders aangezicht las men angst en vrees, velen hadden zoodanig gelopen dat zij geen woord over de lippen kregen. Eindelijk konden wij er uit krijgen dat de Duitschers uit de richting van Brussel komende, te Pamel en andere gemeenten al de mannen van 15 tot 50 jaren meenamen, om te doenen als schild en ook om loopgrachten te schieten. (...)

Wat was nu de oorzaak van die zoo groote als dwaze paniek?

Juist kennen wij die niet, doch zoo als gewoonte deden verschillende deuntjes de ronde.

De eene vertelt, dat te Pamel verscheidene boeren met Duitse soldaten al drinkende den nacht hadden doorgebracht, en deze laatsten ten slotte de boeren hadden gedwongen loopgrachten te schieten. Twee daarvan hadden geweigerd en liepen weg. Door de Duitschers ingehaald, werden zij gebonden en vooruit gedreven. Dat is het eerste deuntje.

Het tweede luidde als volgt: langs de baan Pamel-Okegem reed een landbouwer met een voer versche, dus ongedorschen haver. Die haver is door de Duitschers opgeeischt, doch de landbouwer weigerde zijn goed af te staan. Eindelijk werd zijn haver in beslag genomen en den landbouwer en zijn knecht gebonden en voorop gestuwd. Welke van beide is de waarheid?

Dus daaruit is afgeleid en miek het fabeltje “alle weerbare mannen van 15 tot 50 jaar” bliksemsnel de ronde, want niet alleen te Aalst en omliggende werd al het mansvolk op de been gezet, ook te Gent en op vele andere plaatsen kwamen de vluchtelingen bij duizenden aan, welke, niettegenstaande eenige vastberaden en kalme lieden hen trachtten tot bedaren te brengen, hunne droeve en lastige reis voortzetten.

Duizenden vluchtelingen dus, in paniek hun hebben en houden achterlatend op basis van een incident in Pamel dat, mede door de onzekerheid en spanning bij het begin van de oorlog, enorme proporties kreeg aangemeten en een ganse streek in rep en roer zette.

De krant eindigt dan ook niet verrassend met een oproep aan de lezers om zeer voorzichtig te zijn in de buurt van de Duitsers, en spreekt tegelijk ook haar geloof uit in de eigen troepen, die de bezetter onschadelijk zullen maken:

Het zij nog eens voor goed gezegd: Menschen, laat de Duitsers maar loopen, volg ze niet of geef ze de eer niet op hen te kijken, want daarvan maken zij tegen u gebruik. Door hen te volgen of te omringen, belet gij dat onze troepen of patroeljen welke in hunnen nabijheid zouden komen, ze onschadelijk te maken.

Neemt dus wel in acht dat gij u zelve bloot stelt door een schot getroffen te worden en dat gij anderen belet hun plichten te vervullen.

Dus opgepast!

Bart Caulier

Mijn gedacht!

Vanuit het verre Knokke schreef dr. Proesmans ons een vriendelijke brief met een aantal interessante vragen, waaronder: zou men ook geen lezersrubriek kunnen inlassen in Rausa? Zo zou men bemerkingen, toevoegingen, rechtzettingen en aanduidingen kunnen oppikken bij gepubliceerde artikels, zeker nu een werkgroep genealogie zou opstarten.

Zowaar een fijn idee. Bij deze openen wij het forum! Overigens kregen we van Herman Van Herreweghen reeds een uitgebreide aanvulling op een artikel uit het vorige nummer. Dit betoog is echter zo omvangrijk dat we het als volwaardig artikel opnemen in het volgende nummer.

Een ander mooi idee is ‘het beeld van de maand’. Wie talent heeft om een fotoapparaat wat kunstzinnig te hanteren, wordt uitgenodigd om ons een erfgoedgebonden foto te bezorgen die wij dan paginagroot publiceren. Bij wijze van (klein) voorbeeld een van de prachtige beuken uit Ledebergbos

Marc Muylaert sprokkelde weer een aantal smakelijke woorden en uitdrukkingen in zijn rijke dialecttuin. Tussen alle dramatische artikels die dit WOI-nummer bevat, mogen we even ruimte maken voor onbekommerd jeugdsentiment.

In 'n touèd da'k op de joengeskool van Paumel zat.

Het klinkt misschien raar, maar hoe ouder een mens wordt, hoe nostalgischer hij wordt. We draaien de klok een paar decennia terug toen het voor de jongens van Pamel als vanzelfsprekend was dat zij hun lagere school volgden in de *joengesskool* of de *gemantjeskool* en de meisjes bij de nonnekens van Leberg gingen.

En een jongensschool is geen jongensschool als er geen typische jongensspelletjes *op de koer* worden gespeeld. Tussen de lessen van meester Robert, meester Cyriel, meester Petrus, meester Fred, meester Willy, meester Frans, meester Cornel of juffrouw Elza door, moesten de degens tijdens de speeltijden gekruist worden op de speelplaats. En zoals de seizoenen spontaan overgaan van het ene in het andere, zo ook volgden de speelplaatsspelletjes volgens de seizoenen elkaar op...

Of het nu pijpenstelen regende of de zon zo fel brandde dat je met het risico van derdegraads brandwonden in de namiddag naar huis ging, waar er altijd tijd voor was, waren de *katjespelletjes*. Je had *katje-loeëpes*, waarbij je iemand moest proberen aan te tikken. Je had *katje-aun-d'hand* (ook *katjen-benj-onieën* genoemd) waarbij er soms kettingen werden gemaakt van tien, vijftien leerlingen die de nog vrije leerlingen trachtten aan te tikken. Wie de pech had om aan het uiteinde van deze sliert te hangen moest er rekening mee houden dat de middelpuntsvliedende kracht soms wat groter was dan de middelpuntszoekende kracht... Voor de ietwat mindere hevige jeugd was er *katj'n-oeëg* waarbij je er telkens moest voor zorgen dat je hoger stond dan speelplaatsniveau.

Pieter Bruegel, *kinderspelen*, 1560

Vond je geen trede of steen die wat hoger lag, dan volstond het om in iemands *metteko* te zitten. Alles was goed zolang je voeten maar niet op de grond kwamen. *Katje-wegstoppes* was enorm plezant als er veel volk op de speelplaats liep en bij katje gebrekkelèk moest je met een hand het lichaamsdeel vasthouden waar men je aangetikt had en met de vrije hand moest je dan weer iemand anders proberen aan te tikken. Het pedagogisch personeel bekeek deze laatste variatie wat argwanend omdat sommige onverlaten wel eens lager gelegen organen viseerden.

Voor de regendagen was er het *bikkelen*, in Pamel ook *pikkelen* genoemd. Zes bikkels (soms loden, maar meestal waren het gewoon samen geplooid kroonkurken van bierflesjes) werden omhoog geworpen en moesten met de rug van de hand opnieuw worden opgevangen. De bikkels die eraf vielen moesten worden opgeraapt met het *kappen, mooën of het veigen*.

Sneeuw was een godsgeschenk. Niet om een sneeuwman te maken, maar om de langst mogelijke *rouèzebaun* te hebben. En wee diegene die *rebbekes op zen skoen'n* had.

Tennisballen waren welkom als van het ene afdak naar het andere met de bal werd gegooid. En als opvangnet gebruikten we... onze jas!

Voor de stoere binken was er *land afkappen* en *doppen*. Stel je voor: tijdens het seizoen van land afkappen had elke jongen een mes op zak! Een rechthoek werd mooi in twee verdeeld, terwijl door het in de grond kappen van het mes het land van de ene werd ingelijfd door de andere met de bedoeling iemand *op een ouèland* te zetten. Maar o wee als je durfde *grauven of ploegen* of je mes was *hanges*, of je lijn was *skieëf*! Je kreeg terstond van de tegenstander een zodanige tik op je rug dat je toch een paar tellen naar adem moest happen.

In het *dopseizoen* werden er kilo's verf verwerkt, want elkeen wou de mooiste tol. En je kon hem niet mooier maken dan met *penouèz'n*. Twee concentrische cirkels werden getekend. De buit (zijnde afgedankte tollèn) lagen in de kleinste cirkel en moesten uit de grootste worden *gekapt*. De *pees*, met een oog langs de ene kant en een muntstuk van 25 cent (had een gaatje in het midden) langs de andere kant werd om de tol gewonden.

Om geen *flodder* te kappen moest je de pees met *spieëksel* nat maken. *Peeskentrek* was voor de beginnelingen en meer gevorderden konden de draaiende tol met de hand van de grond opscheppen en zo op hun arm laten draaien. En als je de pin van de tol verving door een platte houtvijs, dan kon je de tol over de grond zien verder lopen, je had immers *ne loeëper*.

Maar hét spel der spelen dat er met kop en schouder uitstak was natuurlijk *ellebolleken skiet'n*. En daar heb ik nu ook de mooiste herinneringen aan...

Verzameling marmereën en aarden knikkers, gevonden op het terrein van het jongenspensionaat (Lindemansschool) op Ledeberg

We keren terug naar de jaren zestig, de tijd dat het Paumels nog de standaardtaal op de speelplaats was, dat AN nog ABN was en die van Poelk zich onderscheiden door van *skeun greute beumen* te spreken in plaats van *skoeën groeëte boeëmen*. De middagspeeltijd gaat beginnen, onze boterhammen in een *tipperwaren koemmeken* zijn opgegeten en de inoxkruik met lauwe koffie is leeg. We mogen naar de speelplaats. De storm naar de plaats van het treffen wordt ingezet... Met overvolle broekzakken of met een *bezzeken* vol knikkers en knieën die de sporen dragen van harde knievallen in het zand, een bende oncontroleerbare jonge knapen haast zich naar de zijkant van de speelplaats.

"Jeeeeeeeeeeeeeh!"

"Wouèlen speel'n ie, dees plosj is van ons. Wouèlen gon o-ken skiet'n! Aske wiltj slangske skiet'n, tein moeje genne vanachter mou goun speel'n. Tot aun dees lijn is van ons!"

Met enig gedrum, geduw en getrek wordt de hiërarchie over de verschillende leerjaren gerespecteerd. De psychologische oorlogsvoering wordt dadelijk ingezet: "Zie ne kieë! Ik em ne goeien! Dat is mèn bieken! Dou mee skiet 't ek aal'n allemou ieën vé ieën af!"

"Ik em gister'n nen twieëling geskoot'n. Wiltj'er immand em verwissel'n? Ge meegt em emmen vé a bieken en ne plekker van Eddy Merckx."

"Oeveel zetten men in? Wat es a zaud? Vouèf?"

Elke deelnemer legt vijf knikkers in 'd'o'. Vervolgens begeven ze zich achter de lijn.

"Eila mé a voet'n achter de meit blijven, ge zètj aun 't krooëpen."

De wet is de wet en die wordt ook strikt toegepast! Volg je ze niet, dan word je binnen de kortste keren gediskwalificeerd. Het schieten moet ook volgens de regels.

"Mou allei jong, oe skittje gouè! Pisj'n, da's vé de maskes!"

"Nieë da's oeëk nie goed. Na zè j'aun 't sjoeffen. A zoeë skiet'n de klein kinnjer'n. 'k Zal 't a veer'n doen." Zoeë moeje mé nen ellebol skiet'n: tisken a knekel'n moej'em aven.

Den ellebol moet tisken de sjop van aë wouèsvinger en de knekel van aën dooëm zitten."

Een voor een schiet elk zijn knikker weg. Er belandt eentje in 'd'o'.

"Poerre, ge zètj poerre! Ge zètj em kwouèt!"

"Nie wou jong, ik lig gieën poerre, ik lig op de lijn! Loenkt ne kieë goed!"

Na veel gediscussieer (en voor jongens moet daar natuurlijk ook af en toe wat handgemeen bij), wordt uiteindelijk besloten dat de knikker op de lijn ligt.

Er komt een knikker ongelukkig tegen de muur te liggen. Naar "d'o" schieten is haast onmogelijk.

"Piet! Dobbele piet!"

En met een zo groot mogelijke handafpassing wordt er terrein gewonnen en wordt een poging ondernomen om een tegenstander af te schieten.

"Ik em a. Ge zètj doeëd!"

"Nie wou! G'etj em allensj nie getokt."

"Jawel! Ie ze! Zie mou, 't is raukes!"

"Gouè moetj altouèd wenn'n."

"Gouè kintj nie tegen a verlies!"

"'k Doen ne mieë mee, nem! Ik gon't tegen de mieëster zeggen!"

En plots was er een deelnemer minder... Het leven is hard, en de volgende kandidaat ploft zich vervolgens op zijn knieën in het zand om "d'o leig te skiet'n", maar hij schiet dwars door d'o heen zonder een knikker te raken en de knikker geraakt buiten de zijlijn.

"Booëtn! Ge zètj booëtn! 't Is na oun mouê!"

"Da's nie wou, 't is ieëst oun moue!"

"Gouè stekt veer'n. Bedrieger!"

En het ene woord wordt al wat heftiger gezegd dan het andere. En van het ene komt het andere. Binnen de kortste keren hangen er twee in mekaars haar. Er wordt geduwd, er wordt getrokken. Het ene verwijt volgt het andere op. Gelukkig brengt de bel verlossing, de strijdbijl wordt tijdelijk begraven... De buit wordt verdeeld en de knikkers verdwijnen in de broekzakken.

Het is namiddag, volgens de goede ouderwetse methode wordt de vervoe-
ging van de Nederlandse werkwoorden
gedrild tot plots tek, tek, tekketek,
tekketekketekketek, tekeketetek,...
Oh, neen! Er is een gat in mijn broek-
zak. Eén voor één vallen al mijn knik-
kers op de vloer. De schrik overvalt mij
en angstzweet dringt zich door mijn
poriën naar buiten. Ik verspreid een
zweetgeur alsof ik mij de laatste veer-
tien dagen niet meer heb gewassen.

Jammer dat spuitbussen met deodorant
nog niet waren uitgevonden, want ik had
ze kunnen gebruiken. De voltooid
verleden tijd van de werkwoorden wordt
plots een onvoltooid toekomstig
verleden tijd van het voltooid deelwoord.
Mijn buit! Mijn zuur verdiende en hard
bevochten buit! Mijn "zaud"! Mijn
bieken! Mijn drie tweelingen! Ik moet
van de meester alles oprapen. Er
verschijnt een sadistisch lachje om zijn
mond en hij steekt zijn hand uit ...

Marc Muylaert

Rausa in 2014

De redactie trekt zich af en toe terug onder de gewelven van de erfgoedkelder. Deze inspirerende ruimte bracht hen tot het volgende uitgavenplan. Wie ons een verrassend artikel of een formidabel idee kan bezorgen zullen wij met erkentelijkheid overladen!

Nr. 1 Wereldoorlog 1

Nr. 2 Bronnen van het erfgoed

Nr. 3 Verhalen zonder grenzen (erfgoeddag)

Nr. 4 Homo ludens (over sport en spel, wie ons wil helpen aan informatie over 75 jaar Denderzonen is zeer welkom!)

Nr. 5 Komedie (toneel in Roosdaal)

Nr. 6 Onderwijs in Roosdaal

Nr. 7 Open monumentendag

Nr. 8 Oogst

Nr. 9 Nacht en ontij (rampen, moorden...)

Nr. 10 Nijvere mensen (fabrieken, brouwerijen,

Een Duitse soldaat vermoord in 1917

In de bijdrage van Rik Borginon "Uit het dagboek van Marie Lecoyer" (Rausa jg1, nr. 9) wordt melding gemaakt van de moord op een Duits soldaat in 1917. Lezer Raymond De Gieter stuurde ons een interessante uitweiding over deze zaak. Familie van zijn vrouw was daar nogal bij betrokken en daarom ging hij op bezoek bij de 74-jarige Freddy Ghijssels. Freddy was ook een neef van de hoofdrolspelers uit dit dramatische oorlogsverhaal.

Het gezin Ronsijn-Van Opbergen baatte een café uit in Appelsterre-Eichem. Zij hadden 9 kinderen. Het café werd veel bezocht door Duitse militairen. De omgebrachte militair Humpel was er kind des huizes en had zelfs een liefdesverhouding met de vrouw van Oscar. Vermoedelijk heeft zij wat te veel verteld aan haar minnaar.

De Feiten.

Op 4 april 1917 besloten de 3 jongste zonen van het gezin om varkensvlees te smokkelen naar Denderleeuw via, volgens de ene langsheen de Dender, volgens een andere via de spoorwegbaan.

Deze 3 waren Oscar (°1891), weduwnaar en vader van 2 kinderen, Omer (°1886), ongehuwde landbouwer en Gustaaf, de jongste. Naar verluidt was dit een boom van een vent.

In de nacht van 4 op 5 april trokken ze er op uit. Toen ze bijna in Okegem waren kwamen ze een Duits soldaat tegen, Gefreite Humpel. Omdat Humpel het vlees wou in beslag nemen pakte Gustaaf de Duitser onmiddellijk aan en sloeg hem neer, waarna hij hem de keel oversneed. Hier lopen de versies weer uit elkaar: de ene zegt dat ze het lijk hebben laten liggen langs de spoorweg, de andere versie zegt dat ze het lijk in de Dender hebben gegooid en dat het zou afgedreven zijn tot in Pamel. 's Anderendaags 6 april, werd het lijk gevonden en begon er een onderzoek onder leiding van Commandant Von Kathen.

Eerst werden de inwoners van Pamel verdacht, zo werden de gebroeders Gavery en Benedictus Anthoens uit Pamel opgepakt, maar zij konden hun onschuld bewijzen en werden vrijgelaten. Het gevolg was dat al de inwoners van Pamel gestraft werden door bewegingsvrijheid en de avondklok. Er werden door commandant Von Cathem affiches opgehangen met een beloning van 3000 marken voor wie hem nuttige inlichtingen kon geven omtrent de moordenaar(s). Zo kregen de Duitsers vlug een tip die leidde naar de gebroeders Ronsijn.

Zij werden alle 3 gevangen genomen en overgebracht naar de gevangenis van Aalst. Gustaaf kon echter ontsnappen en vluchtte naar Ninove waar hij zich schuil hield in de kelder van zijn huis.

Op 16 augustus werd hij weer opgepakt maar hij kon opnieuw ontsnappen. Dit keer hadden de Duitsers hem wel gevolgd toen hij terug naar zijn kelder wilde gaan. Net toen ze hem wilden aanhouden sneed Gustaaf zijn keel over met een scheermes. De Duitsers waren hiermee niet tevreden. Zij wilden een voorbeeld stellen.

Den Tir (de schietbaan) in Aalst waar de broers werden terechtgesteld

Op 17 augustus viel het vonnis van de krijgsmacht te Aalst: de dood met de kogel voor de gebroeders Oscar en Omer.

Op 18 augustus om 6.19 uur in de ochtend werden de twee broers gefusilleerd op de schietbaan in Aalst (in de volksmond 'Den Tir' genoemd). Zij werden bijgestaan door onderpastoor Van Cromhout van de Sint-Martiuskerk. De laatste woorden van Oscar voor hij gefusilleerd werd waren "Broeder, heb moed, wij gaan naar de hemel, wij gaan naar de hemel!"

De plaatselijke krant 'De Volksstem' bracht op 17 augustus 1917 het relaas. Aangezien er meerdere versies bestaan over deze zaak, kan het zijn dat niet alles heel correct is, maar de hoofdzaak wordt zeker doorgegeven. Het droevige besluit is, dat er vier personen gestorven zijn voor een paar kilogram vlees.

De uitsmijter

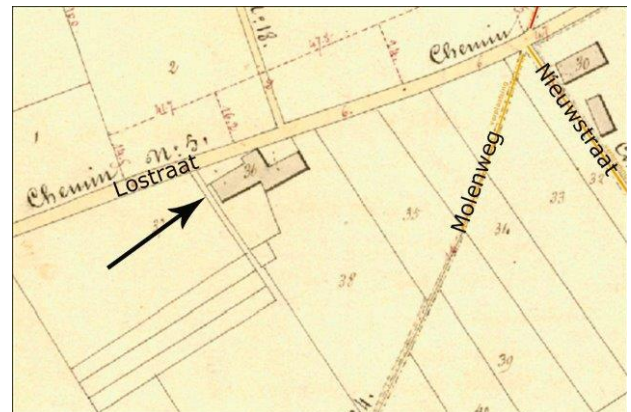
Met een derde (en laatste) bijdrage over de familie Velge rondt Jan De Mont het eerste nummer van jaargang 2 af. Wij komen te weten hoe we na de Oost-Vlaamse aanloop eindelijk thuis komen in Strijtem.

Velge III

In een oud en enigszins spottend volkslied zingt men: " En éjje gè mebelen en éjje gè ooësgerief, dein meegde traven mé a lief, gè ou_e zot!". Dit deden Petrus-Bernard Velge en Marie-Gertrude **Meert**, maar niet Maria-Gertrude de Smedt, zoals een aandachtige lezer mij verbeterde. Jong waren Petrus (27 jaar) en Maria (31 jaar) niet meer toen ze op zaterdag 28 Brumiare jaar VI (18 november 1797) te Asse hun huwelijksbelofte deden. Eerst stonden ze voor Mathias Gruber 'maire de la commune de Assche', om daarna het kerkplein over te steken om van pastoor Triest de zegen te krijgen. Gewoonlijk was het een *drieklokkenslag* die men uit de kerktoeren te horen kreeg op het ritme van 'Bim-Bam-Bom' of zoals mijn schoonvader zaliger het zo plastisch kon vertellen, op de maat van 'en-kel-geld'. Maar nu lag het ritme anders en galmden de klokken van: 'Bim-Bam-Bom-Bom' of : 'Bank-bil-je-ten'. Aan dit geklepper kon men in alle windstreken horen dat het *sjiek* volk was dat trouwde. Er volgde een groot huwelijksfeest met als afsluiter een huwelijksreis met paard en kar naar Brussel en als kers op de taart één overnachting in die stad. Bij hun terugkeer vestigde het paar zich definitief in Strijtem.

Zo komen we, na een tocht die begon in Semmerzake via Vurste, Melsen, Asse over een tijdspanne van 120 jaar eindelijk bij de eerste generatie Velge te Strijtem.

In de geboorteakte van hun eerste kindje Cornelius op 18-08-1798, lezen we dat deze geboren werd in hun huis gelegen 'Sectie II nr. 36'. Waar het huis gelegen was, heb ik niet met zekerheid kunnen achterhalen. Ik vond jammer genoeg geen kaart waarop deze specifieke coördinaten vermeld staan. Hulp hieromtrent is altijd welkom. Maar voortgaande op de nummering van de *Atlas van de Buurtwegen* (± 1841) zou hun huis gestaan hebben op de Lostraat, enkele meters van de kruising met de Molenweg.

Zes jaar bleven ze in hun boerderij wonen. 1803 wordt een kanteljaar voor de familie: in dat jaar wordt Petrus Velge voor de derde keer vader, verhuist het gezin naar het 'Hof ten Brugsken' (foto onderaan vorige pagina) en volgt hij Michel Steppe op als burgemeester, een functie die hij bekleedt tot eind 1806.

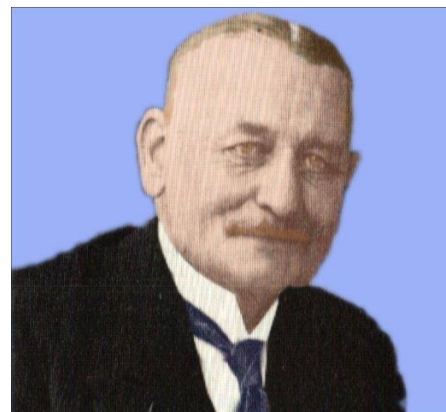
Het echtpaar krijgt negen kinderen, waarvan er vier jong sterven. Zijn vrouw Marie overlijdt op 10 mei 1824. Petrus wordt niet gespaard! Een eerste zoon ziet hij heengaan in augustus 1829, hij werd amper drieëntwintig jaar. Vooral het jaar 1831 wordt dramatisch voor het gezin. Tussen 12 januari en 22 mei van dat jaar overlijden drie kinderen: een dochter van 32 jaar, een zoon op de leeftijd van 23 jaar en tweede zoon op amper 18 jaar. De weerslag van al dat brutale ongeluk wordt een enorm zware last om dragen. Sindsdien heeft het verdriet zich bij Pieter vastgezet, als een prop in de ziel die niets meer doorlaat. Hij ademde nog, maar leefde niet meer. Overigens is het sterftcijfer in Strijtem abnormaal hoog in die periode: in 1830 zijn er 23 sterfgevallen, in 1831 moet men er 15 optekenen en 12 in 1832. Dit in schril contrast met bijvoorbeeld de 7 overlijdens in 1829 en 5 in 1833. Petrus Velge verliet deze wereld op 17 februari 1852, enkele dagen voor zijn 81ste verjaardag. Daarmee nemen we afscheid van de eerst 'Velge Burgemeester'.

Petrus, derde zoon Joannes-Baptist Velge (1800 - 1882), die notaris was te St. Kwintens-Lennik, zal in de voetsporen van zijn vader lopen en in 1836 voor het eerst de burgemeesterssjerp omgorden en dit tot in 1854. Hij trouwde in 1847 met een molenaarsdochter uit Outer: Catharina Prieels (1818-1894). Zij was de zus van François Prieels die burgemeester was tijdens het ophefmakende assisenproces uit 1872, in de analen geboekstaafd als 'De moord te Liedekerke'.

Jean-Baptist Velge

Van de zes kinderen die Jean-Baptist Velge en Catharina Prieels groot brachten werd hun zoon Gustave Burgemeester in Sint Kwintens Lennik, hun dochter Céline huwde met Guillaume Herinckx, brouwer en Burgemeester van Ukkel en de jongste zoon, Charles, werd Vrederechter in Geraardsbergen. Tenslotte is er nog Firmin Velge (1849-1914) die de notarispraktijk van zijn vader te Lennik verder zette. Firmin Velge huwde in 1850 met Maria de Backer uit Lede. Het is hun eerst geboren zoon Paul Velge, geboren te Sint Kwintens Lennik op 8 oktober 1881 die honderd jaar na zijn grootvader de Strijtemse burgemeesterssjerp zou dragen tussen 1938 en 1940.

Paul Velge

De foto's bij dit artikel werden ontleend aan het onvolprezen boek 'Strijtem... nu en altijd' van Luc Van Liedekerke, waarvoor dank!

CALIA
ITALIA

CARTEL LIVING

E3
Ewald Schillig

Fjords
BY GIGLIOLINI

KOINOR

MAXDIVANI
MILANO

Musterring

NEO style

NICOLETTI

RECOR
1973

SCHILLIG

Ninoofsesteenweg 205
1760 Roosdaal
054 32 10 15
info@sofaplus.be
www.sofaplus.be

Open: Weekdagen 14.00-18.00u
Zaterdag 11-18u - Zondag 14-18u
Woensdag gesloten

Sofa plus
LEDER & STOF

World of Comfort
Comfort & Sfeer Collectie • 130 Topmodellen

3000 m² zitplezier